

Les orphelins de la Shoah. Les maisons de l'espoir (1944-1960)

Katy Hazan

París: Les Belles Lettres, 2000

En acabar la guerra mundial, una de les grans problemàtiques a resoldre és la dels infants orfes en una Europa devastada. Es tracta de donar suport per orientar la vida d'uns infants que han estat exposats a la violència, la crueltat, el patiment i la pèrdua.

L'experiència de la guerra fa que els models clàssics de la caritat i el control es manifestin clarament insuficients per contribuir a superar tot aquest conjunt de vivències traumàtiques i s'obri pas a nous plantejaments de caràcter educatiu i terapèutic.

Si això és així en el conjunt de la població infantil, el problema s'agreuja encara més en els infants supervivents de la Shoah, l'extermini nazi sobre el poble jueu. En aquest cas, a més dels efectes de la guerra, han patit també el drama de la persecució, l'escarni, l'expulsió, la deportació als camps, la violència racial, la indiferència de la població i la desaparició forçada de familiars. L'infant supervivent de la Shoah és un cas especial perquè està doblement victimitzat: en tant que infant, i en tant que jueu. Pot entendre la guerra, però és molt més difícil d'acceptar o de comprendre la vivència de deportació o la desaparició dels seus pares, dels quals esperen un retorn que en la majoria de casos no es produirà.

El llibre que presentem és un estudi històric que recupera les experiències pedagògiques de treball amb aquests infants supervivents. Per una banda, descriu les diferents propostes que conviuen en aquell moment, molt disperses entre elles des del punt de vista ideològic, tot i ser totes específiques per a infants jueus. En segon lloc, dóna la paraula a aquells infants, ja avis que en parlen per primera vegada en el moment de fer el llibre l'any 2000. Expliquen els seus records sobre com van recomençar una nova vida amb altres infants en les diferents institucions.

Però també dóna la paraula als que van ser els seus educadors/es, que expliquen com eren aquells infants i quins van ser els greus efectes de les vivències que van experimentar. Tot i que el pas del temps fa que els antics infants parlin des dels bons records, els professionals mostren les conseqüències del que avui dia es descriu dins de l'estrès posttraumàtic: violència, tristesa, desarrelament, dificultats en les relacions, trastorns diversos (son, alimentació...). Es tracta de desenvolupar projectes educatius positius que han de donar un marc de referència que esdevingui la família que han perdut, que desenvolupi les potencialitats dels infants de cara al seu futur i que, a la vegada repari les conseqüències dels traumes viscuts. Com diu el subtítol del llibre, que esdevinguin "cases de l'esperança".

Des del nostre punt de vista, és una aportació rellevant perquè presenta la perspectiva del treball amb els infants al bast camp d'estudi sobre la Shoah. En aquest sentit, un dels molts mèrits d'aquest llibre és l'articulació de diverses tipologies de discurs: l'estudi historiogràfic més pur que aporta dades objectives sobre el context i els fets, la mirada pedagògica sobre els diferents models i las perspectives de com abordar el treball amb els supervivents i finalment el treball etnogràfic, que obre la porta a conèixer la vivència subjectiva dels protagonistes, tant dels infants com dels educadors/es, en un dels moments més foscos de la història de la humanitat.

Jesús Vilar Martín
Professor de la Facultat
d'Educació Social
i Treball Social Pere Tarrés - URL